

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 17. avgusta 2020. god.
Br. ref.:RK 1602/20

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI121/19

Podnosilac

Ipko Telecommunications

**Ocena ustavnosti presude ERev. br. 14/2019 Vrhovnog suda Kosova
od 30. aprila 2019. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Ipko Telecommunications, koga zastupa udruženje advokata "Sejdiu & Qerkini" sh.p.k., (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu ERev. br. 14/2019, Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud), od 30. aprila 2019. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude, kojom se navodi da su podnosiocu zahteva povređena prava i osnovne slobode zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavu 4. člana 21. [Opšta načela] i stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon), kao i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 24. jula 2019. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 31. jula 2019. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Bekima Sejdiua za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Safet Hoxha (članovi).
7. Dana 19. avgusta 2019. godine, Sud je obavestio zastupnika podnosioca o registraciji zahteva i tražio od njega nekoliko dodatnih dokumenata.
8. Istog dana, Sud je poslao kopiju zahteva Vrhovnom sudu.
9. Dana 26. avgusta 2019. godine, zastupnik podnosioca zahteva je podneo Sudu tražena dokumenta.
10. Dana 29. jula 2020. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno preporučilo Sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

11. Dana 12. marta 2008. godine, podnosilac zahteva i tužena strana, Dukagjini Telecommunications Sh.p.k., (u daljem tekstu: Dukagjini Sh.p.k), su zaključili ugovor o pružanju mobilnih usluga u virtualnoj mreži. Dukagjini Sh.p.k. je te usluge neprekidno koristio i za njih je platio cenu dogovorenu između strana. Što se tiče tog ugovora, između parničara nije bila sporna činjenica da je

ukupni dug Dukagjini Sh.p.k. prema podnosiocu zahteva u ime predmetnog ugovora iznosio 223,139.47 €.

12. Prema spisima predmeta, rezultira da je 2. septembra 2008. godine, podnosilac zahteva dao ponudu Dukagjini Sh.p.k. za izgradnju infrastrukture, sistema i održavanja mobilne virtualne mreže, kao i za postavljanje i korišćenje softvera. Tu ponudu Dukagjini Sh.p.k. nije izričito prihvatio i nije platio nijednu fakturu koju mu je poslao podnosilac zahteva.
13. Dana 28. januara 2011. godine, podnosilac zahteva je podneo predlog za dozvoljavanje izvršenja duga za pružene telefonske usluge Okružnom privrednom u Prištini (u daljem tekstu: Privredni sud), protiv Dukagjini Sh.p.k.
14. Dana 2. februara 2011. godine, Privredni sud je, rešenjem E. br. 30/11, dozvolio izvršenje, obavezujući dužnika, odnosno Dukagjini Sh.p.k, da vrati dug u iznosu od 1.853.268,88 €, sa kamatom 3.5%, od dana prijema plaćanja svake fakture do konačnog plaćanja za korišćenje mobilnih usluga na virtualnoj mreži, virtualnog mobilnog operatera (MVNO).
15. Neodređenog datuma, Dukagjini Sh.p.k, je podneo prigovor na rešenje E. nr. 30/11, Privrednog suda, od 2. februara 2011. godine, posebno osporavajući deo duga za start up (početak posla) i za mesečne uplate u iznosu od 44.000,00 € za korišćenje opreme IPKO-a. Dukagjini Sh.p.k. je obrazložio da nije prihvatio ponudu za infrastrukturu MVNO zbog veoma visoke cene.
16. Preko podnesaka od 21. septembra 2011. godine, 10. maja 2012. godine i 31. maja 2012. godine, nakon slanja ostalih faktura do ovih datuma, podnosilac zahteva je precizirao svoju tužbu, kojom je tražio da se obaveže Dukagjini Sh.p.k da mu plati dug u ukupnom iznosu od 2.965.625.60 €. Na saslušavanju, koje je održano 8. juna 2012. godine, podnosilac zahteva je ispravio tehničku grešku podneska od 31. maja 2012. godine, tako što je ukupan dug za infrastrukturu precizirao na 2.518.307,73 €.
17. Dana 8. juna 2012. godine, Privredni sud je, presudom II. C. br. 37/2011, odlučio sledeće: *(i) ukida se rešenje o dozvoljivanju izvršenja E. br. 30/2011 od 2. februara 2011. godine, ta odluka se ukida za deo duga, kamatu i troškove izvršenja, dok se predlog poverioca za dozvoljivanje izvršenja smatra tužbom, i (ii) usvaja se, kao osnovan, tužbeni zahtev podnosioca (IPKO Telecominication) i obavezuje se tuženi, Dukagjini Telekomunication Sh.pk, da tužiocu plati dug u iznosu od 2,518,307,73 €, sa kamatama po stopi od 3,5%, počev od 8. juna 2012. godine.*
18. Neodređenog datuma, tuženi, Dukagjini Sh.p.k., je uložio žalbu Apelacionom sudu na presudu C. br. 37/2011 od 8. juna 2011. godine Privrednog suda, zbog: (i) povrede odredaba parničnog postupka; (ii) pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i (iii) pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se osporena presuda poništi i stvar vrati na ponovno suđenje ili da se ta presuda preinači i tužbeni zahtev podnosioca odbije, kao neosnovan.

19. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva je podneo odgovor na žalbu, sa predlogom da se žalba tuženog (Dukagjini Sh.p.k.), odbije, kao neosnovana, a da se osporena presuda potvrdi.
20. Dana 8. juna 2015. godine, Apelacioni sud je, rešenjem Ae. br. 416/2012, usvojio žalbu tuženog Dukagjini Sh.p.k. i ukinuo presudu Privrednog suda C. br. 37/2011 od 8. juna 2012. godine, nalažući da se predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje i ponovno odlučivanje.
21. Dana 20. juna 2016. godine, Osnovni sud u Prištini, Departman za privredna pitanja (u daljem tekstu: Osnovni sud) je presudom I. C. br. 278/2015, odlučio da: I. delimično usvoji, kao osnovan, tužbeni zahtev podnosioca, gde je obavezao tuženog Dukagjini Sh.p.k. da mu plati dug od 223,139.47 evra, dok je II. delimično odbije, kao neosnovan, tužbeni zahtev podnosioca u vezi sa iznosom koji je tražio za pružanje usluga infrastrukture i stvaranja sistema za održavanje mreže (postavljanje i korišćenje softvera), u iznosu od 2,366.675.60 evra.
22. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu na presudu C. br. 278/2015 od 20. juna 2016. godine Osnovnog suda, zbog: (i) bitne povrede odredaba parničnog postupka; (ii) pogrešnog utvrđenog činjeničnog stanja i (iii) pogrešne primene materijalnog prava. Podnosilac zahteva je žalbom tražio od Apelacionog suda da mu se usvoji tužbeni zahtev, kao osnovan, i obaveže tuženi, "Dukagjini Sh.p.k., da mu u roku od 7 dana od momenta kada ova presuda postane pravosnažna, u ime glavnog duga, plati iznos u visini od 2,366.675.60€ i godišnju kamatu od 3.5%, od dana podnošenja tužbe pa do potpune realizacije obaveza iz ove odluke“.
23. Dana 26. decembra 2018. godine, Apelacioni sud je, presudom Ae. br. 189/2016, obio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio presudu Osnovnog suda I. C. br. 278/2015 od 20. juna 2016. godine.
24. Na presudu Ae. br. 189/2016, Apelacionog suda, podnosilac zahteva je podneo reviziju Vrhovnom sudu, uz navode da je došlo do: (i) bitne povrede odredaba parničnog postupka, i (ii) pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se presude oba suda preinače i da se obaveže tuženi, (Dukagjini Sh.p.k), da plati dug tužiocu u visini od 2,366.678.60 €, sa godišnjom kamatom od 3.5%, od dana podnošenja tužbe do potpune realizacije, kao i troškove postupka.
25. Dana 30. aprila 2019. godine, Vrhovni sud je, presudom ERev. br. 14/2019, odbio, kao neosnovanu, reviziju koju je podneo podnosilac zahteva na presudu Ae. br. 189/2016 od 26. decembra 2018. godine.

Navodi podnosioca

26. Podnosilac zahteva osporava presudu ERev. br. 14/2019 od 30. aprila 2019. godine, uz navod da je doneta uz povredu njegovih prava i osnovnih sloboda koja su zagantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP-a.

27. Što se tiče navodnih povreda člana 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a, podnosilac zahteva ističe da je „žrtva ne(pravde) koja ga stavlja u neravnopravan položaj pred zakonom, kršeći njegovo nesporno pravo koje se odnosi na nedavanje obrazloženja u pogledu uspostavljanja subjektivnog prava od strane redovnih sudova i proizvoljne primene zakona u odnosu na njegovo pravo“. Shodno tome, podnosilac zahteva navodi da mu Dukagjini Sh.p.k. duguje iznos od 2.366.675,47 €, koji je proizišao iz stvaranja infrastrukture, sistema i održavanja virtuelne mreže (postavljanje softvera). Prema podnosiocu zahteva, Dukagjini Sh.p.k. je prihvatio ponudu s činjenicom da je prihvatio sve usluge u ponudi. S druge strane, Dukagjini Sh.p.k. je istakao da nije prihvatio gore navedenu ponudu, jer su usluge koje su bile precizirane u ponudi bile usluge povezane sa ugovorom od 12. marta 2008. godine za pružanje usluga mobilne telefonije.
28. U tom smislu, podnosilac zahteva navodi da u njegovom slučaju Vrhovni sud nije ocenio njegove navode. Prema podnosiocu zahteva, njegov glavni navod u svim sudskim stepenima je bio da je *“tuženi prihvatio ponudu tužioca sa zaključnim radnjama jer je koristio sve usluge predviđene ponudom od 02.09.2008. godine”*. On ističe da Vrhovni sud nije naveo koje pravno dejstvo ima: *“korišćenje usluga od tuženog opisano u ponudi i prihvatanja duga od finansijskog direktora tužene, da predviđene usluge u ponudi nisu obuhvaćene u ugovor”*.
29. U prilog svojim navodima, podnosilac zahteva se poziva na praksu Ustavnog suda (na slučajeve: KI72/12 , KI35/14, KI96/16), kao i na praksu Evropskog suda za ljudskog prava (u daljem tekstu: ESLJP), gde su navedeni sudovi utvrdili povredu prava na pravično i nepristrasno suđenje, zbog nedostatka obrazloženja u sudskim odlukama.
30. Prema podnosiocu zahteva, u sličnoj situaciji sa gore navedenim slučajevima, Vrhovni sud uopšte nije dao nijedan razlog za njegove glavne navode, već se samo složio sa nalazima Apelacionog suda, uopšte ne ocenjujući navode podnosioca zahteva predstavljene u reviziji.
31. S tim u vezi, podnosilac zahteva ističe da se *“od Vrhovnog suda uopšte nisu tretirali glavni argumenti podnosioca da su: a) –usluge predviđene u Ponudi različite od usluga koje su određene Ugovorom; b) – usluge određene u Ponudi korišćene od tuženog; c) – finansijski direktor tuženog preko pisma upućenog podnosiocu ovog zahteva je prihvatio obaveze koje proizilaze od Ponude i dr.”*
32. Podnosilac zahteva, dalje, navodi da Vrhovni sud zauzima kontradiktorni stav u svojoj odluci, jer: (i) nije dao nijedan razlog o tome zašto se u ovom slučaju ne primenjuje član 28. ZOO-a iz 1978. godine, prema kojem *“volja za zaključivanjem ugovora može se izraziti rečima, uobičajeni znakovi ili drugim ponašanjem od koje sigurno se može zaključiti da ova volja postoji”*; Vrhovni sud, takođe, nije dao nikakvo obrazloženje o tome zašto se u ovom slučaju ne primenjuje član 39.2 ZOO-a, prema kojem se *„ponuda smatra prihvaćena i kada ponuđač šalje stvar ili plaća cenu, kao i kada preduzme neku akciju, koji na osnovu ponude, određene prakse između interesiranih stranaka ili običaju, može se smatrati kao izjava prihvaćanja ponude“*; i (ii) Vrhovni sud je

proizvoljno i bez ikakvog obrazloženja utvrdio da tužilac nije pružio nikakve dokaze zasnovane na gore navedenom članu, što argumentuje činjenicu da je tuženi prihvatio ponudu.

33. Pored toga, podnosilac zahteva ističe da se od ponuđenog ne traži izričita izjava za prihvatanje ponude. On, takođe, naglašava da se na osnovu ekspertize utvrđuje činjenica da je *“tuženi sa zaključnim radnjama prihvatio ponudu koja je bila predmet spora u parničnom postupku”*.
34. Na kraju, podnosilac zahteva traži od Suda da usvoji njegov zahtev i utvrdi da je u ovom slučaju došlo od povrede ustavnih prava i sloboda koja su garantovana članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a i proglasi nevažećim rešenje ERev. br. 14/2019, Vrhovnog suda, od 30. aprila 2019. godine i vrati stvar na ponovno odlučivanje.

Relevantne zakonske odredbe

Zakon o obligacionim odnosima, 1978

Izjava volje **Član 28**

Volja za zaključenje ugovora može se izjaviti rečima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju.

Izjava volje mora da bde učinjena slobodno i ozbiljno.

Prihvatanje ponude **Član 39**

Ponuda je prihvaćena kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.

Ponuda je prihvaćena i kad ponuđeni pošalje stvar ili plati cenu, kao i kad učini neku drugu radnju koja se, na osnovu ponude, prakse utvrđene između zainteresovanih strana ili običaja, može smatrati kao izjava o prihvatanju.

Prihvatanje se može opozvati ako ponudilac primi izjavu o opozivavanju pre izjave o prihvatanju ili istovremeno sa njom.

Ćutanje ponuđenog **Član 42**

Ćutanje ponuđenog ne znači prihvatanje ponude.

Nema dejstva odredba u ponudi da će se ćutanje ponuđenog ili neko drugo njegovo propuštanje (na primer, ako ne odbije ponudu u određenom roku, ili ako poslatu stvar o kojoj mu se nudi ugovor ne vrati u određenom roku i sl) smatrati kao prihvatanje.

Ali, kada ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosu na takvu robu, ako je nije odmah ili u ostavljenom roku odbio.

Isto tako, lice koje se ponudilo drugom da izvršava njegove naloge za obavljanje određenih oslova, kao i lice u čiju poslovnu delatnost spada vršenje takvih naloga, dužno je da izvrši dobijeni nalog ako ga nije odmah odbilo.

Ali, kada ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosu na takvu robu, ako je nije odmah ili u ostavljenom roku odbio.

Isto tako, lice koje se ponudilo drugom da izvršava njegove naloge za obavljanje određenih oslova, kao i lice u čiju poslovnu delatnost spada vršenje takvih naloga, dužno je da izvrši dobijeni nalog ako ga nije odmah odbilo.

Ako u slučaju iz prethodnog stava ponuda, odnosno nalog nije odbijen, smatra se da je ugovor zaključen u trenutku kada je ponuda, odnosno nalog stiglo ponuđenom.

Prihvatljivost zahteva

35. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti, propisane u Ustavu, navedene u Zakonu i dalje utvrđene u Poslovniku.
36. U tom smislu, Sud se poziva na članove 21.4 [Opšta načela] i 113.1 i 113.7 [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

Član 21

[...]

4. Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva.
[...].”

Član 113

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.”

37. Sud u nastavku razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su propisani u Zakonu. S tim u vezi, Sud se prvo poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.”

Član 48
[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.”

Član 49
[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...”

38. U ovom smislu, Sud primećuje da u skladu sa članom 21.4 Ustava, podnosilac zahteva ima pravo da podnese ustavnu žalbu, pozivajući se na navodne povrede njegovih prava i osnovnih sloboda, koja važe za pojedince i pravna lica (vidi Ustavni sud, slučaj br. KI41/09, podnosilac Univerzitet AAB-RIINVEST L.L.C, Rešenje o neprihvatljivosti od 3. februara 2010. godine, paragraf 14).
39. Što se tiče ispunjenja drugih gorenavedenih uslova, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu ERev. br. 14/2019 Vrhovnog suda, od 30. aprila 2019. godine, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosilac zahteva je takođe pojasnio prava i slobode za koje navodi da su povređena u skladu sa zahtevima u članu 48. Zakona i podneo je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.
40. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 39. [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika. Pravilo 39. (2) Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslova da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Konkretnije, pravilo 39. (2) propisuje:

“Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”

41. U svetlu ove normativne pozadine, Sud primećuje da se u okolnostima ovog slučaja, bitna stvar odnosi na navod o postojanju ugovorne obaveze, odnosno duga, za koji podnosilac zahteva navodi da ga nije platio tuženi, Dukagjini Sh.p.k. Podnosilac zahteva tvrdi da taj dug treba da plati Dukagjini Sh.pk, jer proizlazi iz ponude koju je podnosilac podneo kompaniji Dukagjini Sh.pk,

preko koje je podnosilac zahteva ponudio izgradnju infrastrukture, sistema i održavanje virtuelne mreže. Predmetnu ponudu Dukagjini Sh.p.k., nikada nije izričito prihvatio. S tim u vezi, podnosilac zahteva tvrdi da je kompanija Dukagjini Sh.pk, zaključnim radnjama – konkretnije, prihvatajući fakture i ne odgovarajući na ponudu podnosioca zahteva, znači ćutanjem - prihvatio predmetnu ponudu i stoga je u obavezi da plati dug u iznosu od 2.366.675,47 €. S obzirom na to, podnosilac zahteva tvrdi da je Vrhovni sud pogrešno tumačio zakon, odnosno član 39.2 Zakona o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO), jer „*upravo ovaj član određuje mogućnost zaključivanja ugovora sa zaključnim radnjama i ne traži izričito izjavljivanje ponuđača za prihvatanje ponude*”.

42. S tim u vezi, podnosilac zahteva navodi da su mu osporenim rešenjem Vrhovnog suda povređena prava koja su garantovana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP-a, gde on uglavnom ističe da Vrhovni sud nije dovoljno obrazložio svoju odluku i izvršio je proizvoljna pravna tumačenja.
43. Što se tiče navoda podnosioca zahteva, koji se odnose na neobrazložene sudskih odluka u njegovom slučaju, Sud ističe da on već ima konsolidovanu praksu u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku, garantovanim članom 31. Ustava vezano sa članom 6. EKLJP-a. Ta praksa je izgrađena, zasnivajući se na sudsku praksu ESLJP-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve: *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, presuda od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, presuda od 18. jula 2006. godine; i *Tatishvili protiv Rusije*, presuda od 22. februara 2007. godine. Pored toga, osnovna načela u pogledu na pravo na obrazloženu sudsku odluku su razrađena i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali se ne ograničavajući na slučajeve KI97/16, podnosilac zahteva: “*IKK Classic*”, presuda od 9. januara 2018. godine; KI72/12, *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine; KI22/16, *Naser Husaj*, presuda od 9. juna 2017. godine; i KI143/16, *Muharrem Blaku i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine.
44. U principu, sudska praksa ESLJP-a i Ustavnog suda naglašavaju da pravo na pravično suđenje uključuje pravo na obrazloženu odluku i da sudovi moraju „*dovoljno jasno da navedu razloge na kojima su zasnovali svoju odluku*“. Međutim, ova obaveza sudova se ne može shvatiti kao zahtev za detaljan odgovor na svaki argument. Stepen u kome se primenjuje obaveza obrazloženja može varirati u zavisnosti od prirode odluke i treba je odrediti u svetlu okolnosti slučaja. Bitni argumenti podnosioca zahteva se moraju rešiti, a navedeni razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu.
45. U tom smislu, Sud će razraditi da li su navodi podnosioca zahteva o odsustvu obrazložene sudske odluke u vezi sa presudom ERev. br. 14/2019, Vrhovnog suda, od 30. aprila 2019. godine, u saglasnosti sa proceduralnim garancijama sadržanim u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP-a.

46. Sud podseća da je u presudi I.C. br. 278/2015 Osnovnog suda u vezi sa navodima podnosioca zahteva da je stvoren obavezni odnos između strana na osnovu ponude od 20. septembra 2008. godine, Osnovni sud je istkao sledeće: *“Sud je prihvatio, kao tačnu, konstataciju eksperta ART-a da neće moći da se ostvari implementacija ugovora od 12.03.2008. godine bez instaliranja navedenog softvera, jer je isti bio potreban za registrovanje poziva i SMS-a ponuđenog od strane tuženog za svoje klijente. Takođe, registracija i fakturisanje poziva i SMS-a se vrši korišćenjem navedenog softvera”*.
47. Osnovni sud je u vezi sa primenom gore navedenih odredaba ZOO-a, odnosno člana 39.1 i 39.2, obrazložio da se: *“U ovom slučaju nisu ispunili ovi zakonski uslovi za prihvatanje ponude. Tuženi nije dao izričitu izjavu da prihvata ponudu i nije preduzeo nijednu radnju koja bi mogla da spada u okvir zakonske regulative iz člana 39.2 ZOO-a. On je samo prihvatio usluge za koje je smatrao da su deo osnovnog ugovora. Shodno tome, ni ćutanje tuženog takođe nije podrazumevalo prihvatanje ponude. Štaviše, nijedna zakonska odredba ne definiše obavezu ponuđača da u slučaju ćutanja ili odbijanja ponude, odbaci robu ili usluge koje su mu bile servirane”*.
48. Pored toga, u vezi sa ćutanjem ponuđenog, Osnovni sud je utvrdio da: *“Član 40.3 ZOO-a predviđa da ćutanje ponuđača treba shvatiti kao prećutno prihvatanje ponude, samo u slučajevima kada postoji trajni poslovni odnos između ponuđača i ponudioca u vezi sa određenom robom, u smislu ova odredba se smatra da je ponuđač prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu ako ponudu nije odbio odmah ili u roku. U ovom slučaju, nisu ispunjeni ni uslovi ove zakonske odredbe, jer tužilac i tuženi prethodno nisu bili u stalnom poslovnom odnosu u pružanju softverskih usluga. Dakle, ovo nije faktički nastavak prethodno stvorenog pravnog izveštaja”*.
49. Sud primećuje da je i Apelacioni sud presudom, Ae. br. 189/2016 od 26. decembra 2018. godine, takođe razmatrao pitanje ponude i njenog prihvatanja u okviru navoda za stvaranje pravnog odnosa putem ponude od 20. septembra 2008. godine, koji je uradio podnosilac zahteva kod Dukagjini Sh.p.k., utvrđujući sledeće: *“Ovaj sud [...] je utvrdio da je prvostepeni sud pravilno primenio materijalno pravo, jer je članom 39.1 ZOO-a propisano: ‘Ponuda je prihvaćena kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvati ponudu’. Dok, član 42. stav 1 ZOO-a, propisuje: ‘Ćutanje ponuđenog ne znači prihvatanje ponude’. ‘Iz gore navedenih odredaba prilizilazi da kako bi se smatralo prihvatanje ponude, treba da postoji izjava ponuđenog o prihvatanju volje i jasno izražena volja o zaključivanju ugovora pod uslovima određenim u ponudi. U ovom slučaju, na osnovu dokaza koji se nalaze u spisima predmeta, rezultira da su strane zaključile ugovor 12.03.2008. godine, i da su se složile oko osnovnih njegovih elementima. Obe strane kao specijalizovani subjekti su jasno razumeli ugovorene obaveze. Činjenica utvrđena od strane eksperta softvera je korišćena samo od strane tuženog, pošto je tužilac prešao na drugu platformu, a softver ne koristi za svoje potrebe, veće se softver koristi samo za potrebe tuženog, ne stvara obavezu za tuženog, jer on ne može da odredi način na koji će tužilac da koristiti softver, dok je, s druge strane, isti ekspert utvrdio da, usluge komunikacijskog saobraćaja ne mogu da se ostvare bez ponude o uslugama softvera. Iz toga rezultira da je softver koji je*

koristio tuženi korišćen za ispunjenje ugovorenih usluga, jer su usluge povezane, pošto usluge saobraćaja ne mogu da se koriste za usluge infrastrukture“.

50. Apelacioni sud je takođe gore navedenom presudom odgovorio i na žalbene navode da je ponuda prihvaćena preko zaključnih radnji i obrazložio sledeće: *“Žalbene navod da je ponuda prihvaćena zaključnim radnjama, Apelacioni sud ocenjuje kao neosnovane, jer na osnovu člana 42.3 ZOO-a, kada ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu, ako je nije odmah ili u ostavljenom roku odbio“. U ovom slučaju, ne može da se primeni ova odredba, jer se ona odnosi na količinu robe, a ne na vrstu ili kvalitet ponuđenih usluga“.*
51. Sud primećuje da je Vrhovni sud odbio, kao neosnovanu, reviziju podnosioca zahteva i ocenio da osporena presuda Apelacionog suda ne sadrži nedostatke koji su uticali na njenu zakonitost u vezi sa pogrešnom primenom materijalnog prava i da je drugostepeni sud pravilno ocenio da nisu stvoreni obligacioni ugovorni odnosi među stranama iz ponude na osnovu odredbi koje se odnose na ponudu.
52. Vrhovni sud je, što se tiče pitanja prihvatanja ponude preko zaključnih radnji, između ostalog, istakao sledeće:

“Podneske u reviziji da je tuženi svojim zaključnim radnjama prihvatio ponudu i u tom pravcu ima obavezu da plati dug jer tuženom je redovno predstavljene fakture i da isti ih nije osporio [...] od ovog suda su procenjeni kao neosnovani. To zbog činjenice da ćutanje tuženog ne znači prihvatanje ponude. Čak, nijednom zakonskom odredbom se nije odredila obaveza ponuđača da u slučaju tišine ili neprihvatanja ponude, odbije ili uslužnu robu koja mu je uslužena. Stoji činjenica da su tuženom stigle osporene fakture za isplatu usluga prema ponudi i da se iste nisu osporile, ali ova okolnost nikako ne podrazumeva kao prihvatanje ponuda u skladu sa članom 39.2. ZOO-a, pošto se u konkretnom slučaju nisu ispunili zakonski kriterijumi o prihvatanju ponude. Tuženi nije dao izričitu izjavu da prihvata ponudu i nije preduzeo nijednu radnju koja bi mogla pasti na oblasti pravnog uređenja iz člana 39.2. ZOO-a, gde je određeno da ponuda se smatra prihvaćenom i u slučaju da ponuđač šalje stvar ili plaća cenu, kao i kada preduzme neku akciju, koji na osnovu ponude, određene prakse između interesiranih stranaka ili običaju, može se smatrati kao izjava prihvaćanja ponude, tuženi u ovom slučaju je prihvatio samo usluge koje je smatrao ka deo osnovni ugovora”.

53. Što se tiče navoda podnosioca zahteva da Vrhovni sud nije obrazložio zašto se u okolnostima ovog slučaja ne može primeniti član 28. ZOO-a, ovaj Sud se poziva na osporenu presudu Vrhovnog suda, gde se ističe:

Neosnovane su tvrdnje u reviziji da od drugostepenog suda na pogrešan način se primenio odredba iz člana 42.3. ZOO-a, pošto se tužilac uvek odnosio članu 28. ZOO-a, koji određuje način izražaja volje za zaključivanje ugovora. Ovo zbog činjenice da članom 42.3. ZOO-a, je

određeno da tišina ponuđača se mora podrazumeti kao prihvatanje u tišini ponude samo u slučajevima kada između ponudilaca i ponuđača postoje stalne poslovne veze, u vezi sa određenom robom, u smislu ove odredbe se smatra da je ponudilac prihvatio ponudu u kojoj se radi sa takvom robom ako nije odmah odbio ponudu ili u preostalom roku. U konkretnom slučaju ne može se primeniti ova odredba jer ta odredba se odnosi na količinu robe a ne vrsta ili kvalitet pruženih usluga.

54. Na osnovu gore navedenog, Sud ističe da član 31. Ustava i član 6. EKLJP-a obavezuje sudove da pruže razloge o svojim odlukama, ali to ne podrazumeva detaljan odgovor za svaki argument strana (vidi, slučajeve ESLJP-a: *Van de Hurk protiv Holandije*, zahtev br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; *García Ruiz protiv Španije* [VV], gore citiran, stav 26; *Jahnke i Lenoble protiv Francuske*, zhtev br. 40490/98, odluka o neprihvatljivosti od 29. avgusta 200; *Perez protiv Francuske* [VV], zahtev br. 47287/99, presuda od 12. februara 2004. godine, stav 81).
55. Ovaj stav Ustavni sud je dosledno zadržao, oslanjajući se i na sudsku praksu ESLJP-a. U tom pogledu, Ustavni sud je kontinuirano naglašavao da nije uloga Ustavnog suda da preispituje nalaze redovnih sudova o činjeničnom stanju i primeni materijalnog prava (vidi slučajeve Suda: KI06/17, gore citiran, stav 38; KI122/16, gore citiran, stav 58; i KI49/19, gore citiran, stav 49).
56. Shodno tome, Sud smatra da su sudovi ispunili svoju ustavnu obavezu da pruže dovoljno pravnog obrazloženja u vezi sa zahtevima i navodima podnosioca zahteva. Shodno tome, Sud smatra da je podnosilac zahteva iskoristio svoje pravo na primanje obrazloženih sudskih odluka, u skladu sa članom 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a.
57. Što se tiče navoda podnosioca zahteva da je Vrhovni sud pogrešno tumačio zakon, Sud ističe da su u principu pitanja koja se odnose na utvrđivanje činjenica u sudskom postupku i tumačenje zakona u nadležnosti redovnih sudova. Sud je više puta ponavljao da nije njegova dužnost da se bavi činjeničnim ili pravnim greškama koje su navodno počinili redovni sudovi (zakonitost), osim i u meri u kojoj su one mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost). On sam ne može oceniti zakon koji je doveo dotle da redovni sud, umesto jedne, usvoji neku drugu odluku. U suprotnom, Sud bi se ponašao kao sud „četvrtog stepena“, što bi rezultiralo prekoračenjem granica utvrđenih u njegovoj nadležnosti. U stvari, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi slučajeve Suda: KI198/18, podnosilac zahteva: *Osman Mazreku*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. februara 2020. godine, stav 76; KI122/16, podnosilac zahteva: *Riza Dembogaj*, presuda od 6. juna 2018. godine, stav 57; KI70/11, podnosioci zahteva: *Faik Hima, Magbule Hima i Besart Hima*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. decembra 2011. godine; i KI06/17, podnosilac zahteva: *L. G. i pet drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 37; vidi, i slučaj ESLJP-a: *García Ruiz protiv Španije*, zahtev br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28).
58. Međutim, Sud je takođe konstantno naglašavao da, iako je uloga Suda ograničena u pogledu ocene tumačenja zakona, on se treba uveriti i preduzeti

mere kada primeti da je bilo koji sud očigledno pogrešno primenio zakon u određenom slučaju, što je moglo rezultirati proizvoljnim zaključcima (vidi i slučajeve Suda: KI06/17, podnosilac zahteva: *L. G. i pet drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 40; i KI122/16, podnosilac zahteva: *Riza Dembogaj*, presuda od 6. juna 2018. godine, stav 59. Vidi takođe slučajeve ESLJP-a: *Anheuser-Busch Inc.*, presuda od 11. januara 2007. godine, stav 83; *Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, presuda od 11. januara 2007. godine, stavovi 70-74 i 84; *Păduraru protiv Rumunije*, presuda od 5. decembra 2005. godine, stav 98; *Sovtransavto Holding protiv Ukrajine*, presuda od 25. jula 2002. godine, stavovi 79, 97 i 98; *Beyeler protiv Italije* [GC], presuda od 5. januara 2000. godine, stav 108; *Koshoglu protiv Bugarske*, presuda od 10. maja 2007. godine, stav 50).

59. U svetlu tumačenja i obrazloženja datih u odlukama redovnih sudova (gore navedenih), Sud smatra da zahtev ne dokazuje da su postupci pred Vrhovnim sudom i nižestepenim sudovima bili nepravedni ili proizvoljni, ili da su osnovna prava i slobode podnosioca zahteva, zaštićena Ustavom, povređena kao posledica pogrešnih tumačenja zakona.
60. Pored toga, na osnovu gore navedenog, Sud ocenjuje da je podnosilac zahteva imao dovoljno mogućnosti da pred redovnim sudovima iznese sve navode o povredi njegovih prava. Njegovi argumenti su uredno saslušani i pravilno razmotreni od strane redovnih sudova, odluke redovnih sudova su obrazložene i postupci, posmatrani u celosti, nisu ni na koji način bili nepravedni ili proizvoljni (vidi, *mutatis mutandis*, slučajeve Suda: KI85/19, sa podnosiocem zahteva: *Bujar Shabani*, rešenje o neprihvatljivosti od 6. aprila 2020. godine, stav 78; KI24/19, sa podnosiocem zahteva: *Valon Miftari*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. oktobra 2019. godine, stav 34; ESLJP: *Shub protiv Litvanije*, zahtev br. 17064/06, presuda od 30. juna 2009. godine).
61. S tim u vezi, Sud smatra potrebnim naglasiti principijelan stav da „pravda“ zagarantovana članom 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a, nije „suštinska“, već „proceduralna“ pravda. U praktičnom smislu i u principu, to se izražava prevashodno garancijom kontradiktornog postupka, u kojem se stranke saslušavaju i stavljaju pod istim uslovima pred Sudom (vidi, u vezi s tim, slučajeve Suda br. KI42/16, podnosilac zahteva: *Valdet Sutaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. novembra 2016. godine, stav 41 i drugi izvori koji se u njoj navode, i KI49/19, citiran gore, tačka 55).
62. Sud, takođe, naglašava da član 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP ne garantuju nikome povoljan ishod u sudskom postupku i ne utvrđuju da Ustavni sud dovodi u pitanje primenu materijalnog prava od strane redovnih sudova u građanskoj parnici (vidi slučajeve Suda KI118/17, podnosilac *Šani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. januara 2018. godine, paragraf 36; KI49/19 citiran gore, paragraf 54; i KI99/19 *Persa Raičević*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. decembra 2019. godine, paragraf 48).
63. Sud naglašava da je predmet spora pred redovnim sudovima bio ugovorni odnos, odnosno navodni dug koji Dukagjini Sh.p.k. ima prema podnosiocu zahteva, Ipko Telecommunications. Na osnovu spisa predmeta, Sud primećuje da u postupku pred redovnim sudovima nije osporeno da je podnosilac zahteva

obavljao usluge koje su bile uključene u ponudi za koju su redovni sudovi, na osnovu njihovih pravnih tumačenja, utvrdili da nije prihvaćena od strane Dukagjini Sh.p.k. U vezi s tim, Sud želi da naglasi da se njegova odluka ograničava na procenu primene standarda i procesnih garancija koje pruža član 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a. Shodno tome, Sud želi da naglasi da ovo Rešenje ne prejudicira bilo koji drugi eventualni postupak koji može da se sprovede pred redovnim sudovima u vezi sa istim pitanjem.

64. Prema tome, uzimajući u obzir okolnosti slučaja, navode podnosioca zahteva i činjenice koje je izneo, Sud, na osnovu standarda utvrđenih u svojoj sudskoj praksi u sličnim slučajevima i sudskoj praksi ESLJP-a, nalazi da podnosilac zahteva nije dokazao i nije dovoljno potkrepio svoje navode da su postupci pred redovnim sudovima na bilo koji način bili nepravilni ili proizvoljni i da su pobijanom presudom povređena prava i slobode zagarantovane članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP-a.
65. Kao zaključak, Sud smatra da je zahtev, na ustavnim osnovama, očigledno neosnovan, jer podnosilac zahteva nije dokazao i dovoljno potkrepio svoj navod o povredi prava zagarantovanih Ustavom i Konvencijom.
66. Stoga, zahtev je očigledno neosnovan na ustavnim odredbama i proglašava se neprihvatljivim, kao što je propisano u članu 113.7 Ustava i dalje navedeno u pravilu 39. (2) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, na osnovu članova 21.4, 113.1 i 113.7 Ustava, člana 20. Zakona i pravilima 39. (2) i 59. (2) Poslovnika, na sednici održanoj dana 29. jula 2020. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBAJVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Bekim Sejdiu

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi